

7

การบริหารเชิงระบบข้อมูลกับกระหวงพามิชัย

นายพามิชัย ตระกบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาระบบทั่วไป

ภาควิชาการปักธง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974-563-612-6

๔๗๘๙๘๔๑

010138

THE APPLICATION OF "MIS" WITHIN THE MINISTRY OF COMMERCE

MR. PICHAI TAKKABUTR

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements :

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

ISBN 974-563-612-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การบริหารเชิงระบบข้อมูลภักระที่ร่วมพาณิชย์

โดย

นายพิชัย ตระกบตร

ภาควิชา

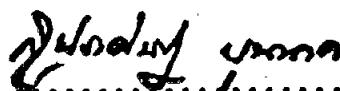
การปักครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สุนทรวิช

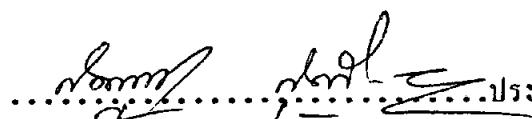

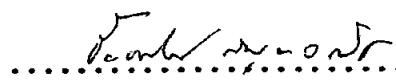
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

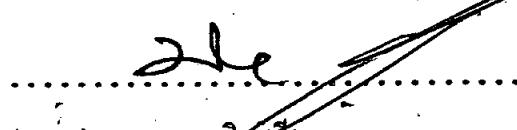
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

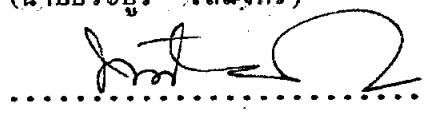
(ศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสวัสดิ์)

 กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สุนทรวิช)

 กรรมการ
(นายประเสริฐ เดชสุกชัย)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ พ่องแพ้ว)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การบริหารเชิงระบบข้อมูลนักกระทรวงพาณิชย์

ชื่อนิสิต

นายพิชัย ตระกบุตร

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมทวนิช

ภาควิชา

การปกครอง

ปีการศึกษา

2526

บทคัดย่อ

การพัฒนาประเทศไทย ซึ่งมีกิจกรรมทางการบริหารพัฒนาค้านเศรษฐกิจและสังคมเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา นอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ยังทำให้เกิดปัญหาโดยทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเศรษฐกิจของชนบทไม่ดีขึ้น หากแต่เป็นผลดีเฉพาะพื้นที่ นายทุน

การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ วิถีทางหนึ่งที่ได้มีการนำมาใช้ กล่าวไกว่า มีความสำคัญยิ่ง นั่นก็คือ การพยายามสร้างระบบการบริหารที่สนับสนุนส่งเสริมต่อการกระจายข้อมูลและข่าวสาร และในการตัดสินใจในการบริหารโดยมีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบข้อมูลที่จะมีการจัดตั้งขึ้นในกระทรวงพาณิชย์ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารของหน่วยงานนี้ และการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นคุณค่า หรือประโยชน์ของการบริหารเชิงระบบข้อมูลโดยเน้นประสิทธิภาพในการบริหารของกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งศึกษาถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดตั้งระบบการบริหารงานดังกล่าวข้างต้นสมดุลที่ผลและพัฒนาของกระทรวงพาณิชย์

กระตรวจพาณิชย์ ความสนใจร่วมมือในกิจกรรมของการบริหาร เชิงระบบข้อมูลและการมีภาพพจน์ หรือมองการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางของหน่วยงานดังกล่าวในแต่ละเมือง ทั้งนี้ โดยจะศึกษาแก้ไข ข้าราชการกระตรวจพาณิชย์ทุกรายคัน ในจำนวน 500-600 คน และศึกษาในรูปของส่วนรวมทั้งหมดเท่านั้น

จากการศึกษาพบว่า การบริหารเชิงระบบข้อมูลมีศักยภาพพอประ升ิทธิภาพการบริหาร ของกระตรวจพาณิชย์ โดยทำให้หน่วยงานนี้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน และมีประสิทธิภาพ ในการบริหารเป็นอย่างมาก

ในการศึกษาภาคข้อมูลจริง การดำเนินการจัดเก็บได้ด้วยการศึกษาจำนวน 537 คน ก็คือเป็นจำนวนรอยละ 30.08 ของข้าราชการกระตรวจพาณิชย์ทั้งหมด และในการศึกษาพบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ที่รับผิดชอบที่สืบสานสืบส่งเสริมต่อการจัดตั้ง และการพัฒนาของการบริหารเชิง ระบบข้อมูล โดยข้าราชการส่วนใหญ่ที่เห็นคุณค่าของระบบการบริหารดังกล่าว และมี ที่รับผิดชอบที่สืบสานสืบส่งเสริมต่อการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลาง อยู่ในระดับกลางที่ค่อนไปทางค่อนข้างสูง และไม่ไก้มองเห็นว่า การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางซึ่งเป็นหน่วยงานหลักสำคัญของการบริหารเชิง ระบบข้อมูล ของกระตรวจพาณิชย์ว่าเป็นเรื่องการเมือง ซึ่งหมายถึง การมีภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อการ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลดังกล่าวมากนัก ผลจากการศึกษาดังกล่าว จึงน่าจะเป็นสิ่งสนับสนุนยืนยันให้เชื่อได้ว่า การบริหารเชิงระบบข้อมูล และหรือศูนย์ข้อมูลกลางของกระตรวจพาณิชย์สามารถจัดตั้งและ พัฒนา ซึ่งผลที่ได้รับจะทำให้กระตรวจพาณิชย์มีประสิทธิภาพในการบริหาร และมีบทบาทสำคัญใน การพัฒนาประเทศในที่สุด ได้เป็นอย่างมาก

Thesis Title

The Application of "MIS" within the Ministry of
Commerce

Name

Mr. Pichai Takkabutr

Thesis Advisor

Dr. Chai-anan Samudavanija

Department

Government

Academic Year

1983

ABSTRACT

The economic and social development of Thailand during the past 20 years was not very much successful as planned despite the great efforts exerted. The poor is getting poorer while the rich is getting richer. As a result, the social inequality still exist and it seems greater year after year.

One important way of helping solve this problem is to build an efficient system of information management within the Ministry of Commerce which is able to support information flows and executives' decision making effectively. The study of setting up an efficient system of information is, therefore, important not only to the management of the Ministry of Commerce itself but also to the nation's development.

The objective of this thesis is to point out the value and the benefit of Management Information System by stressing management efficiency of Ministry of Commerce and to study the success and the development of "MIS" within the Ministry of Commerce

The study is divided into two parts. The theoretical one is appeared in the first part while the practical one can be found in the second part. The scope of practical study covers the opinions of Ministry of Commerce officials in points. They are the value of "MIS"; the support of "MIS" or data center within the Ministry of Commerce; the co operations among "MIS" activities; and the political image towards the establishment of the said data center. A sampling of 500 - 600 officials of every level in the Ministry of Commerce were drawn and studie as a whole.

The study show that the "MIS" has positive effects on the management of Ministry of Commerce. If could improve the day to day operations and increase management efficiency as well.

In the practical study A number of 573 samples accounteding 30.08 per cent of total the Ministry of Commerce officials were collected. The result shows that most officials are in favor of the setting up and the development of "MIS". The benefit and the value of "MIS" is cleary seen by most officials ranging from the middle level up to the very high one. The establishment of data center which is an

important and principal organization of "MIS" is not viewed as a political move. In other words there is not much negative political image towards the establishment of such a center. The result of this study therefore is likely to be supportive of the belief that the data center within the Ministry of Commerce should be established and developed to improve management efficiency and that it can eventually play a significant role in the social and economic development of the nation.

กิติกรรมประการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและร่วมมือจากหลายท่าน ผู้วิจัยรู้สึกชำชាดีและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงท่อ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุหะวิช อธิบดีประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าอย่างให้กำแหงน่า ปรีชา และตรวจแก้วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสารากุล ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พวงษ์พันธ์ พ่องแพ้ว ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และช่วยปั้นเยี่ยมให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ คุณวิชิต ปุณวัตร ผู้อำนวยการศูนย์สติศึกษาพยาบาลชัย รพ.ไกรภูต จีระนุตร ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณข้าราชการครรภ์ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามตามคำขอจริง ทุกท่าน รวมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์สติศึกษาพยาบาลชัยทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและร่วมมือดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ คุณสุริย์ ธนาภูมิ คุณเอื้อมอุมา สุขะเกศ คุณกฤติ จุลเสวగ คุณ สุชาติ มากเกลี้ยง คุณพึงพิพ เหลาสันติ คุณวีระชัย อ่อนເອີ່ມ คุณสุนทรี ธรรมศิริ คุณวชิร ခิทธิ-อาวัชกุล คุณเมยาวภา เวศวะวากยานนท์ คุณเด่น-คุณกัลยา พลวิเศษ คุณมุชนา สินสมบูรณ์ และโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เครื่องคอมพิวเตอร์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคคอมพิวเตอร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาช่วยร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการ แจก จัดเก็บรวบรวม ประมวลผล ตรวจสอบข้อมูลและแบบสอบถาม และพิมพ์ คำยความเสียสละยิ่ง

ท้ายที่สุด คำยความปรารถนาคือยิ่งที่ได้รับแรงจูงใจจาก คุณนิตยา-ดช.ณัฐพล ตระกบบุตร ภรรยาและบุตร ที่ได้ให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี คำยความอคติ เสียสละอย่างสูง

นายพิชัย ตระกบบุตร

พฤษภาคม 2527

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิติกรรมประกาศ.....	๙
รายการตารางประกอบ.....	๙
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้นและนิยามศัพท์.....	9
สมมติฐานในการวิจัย.....	26
ขอบเขตของการวิจัย.....	27
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
2 ระเบียบวิธีวิจัย.....	33
แนวทางศึกษา.....	33
กลุ่มตัวอย่าง.....	36
ตัวแปร.....	39
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	43
การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	49

หน้า

3 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบข้อมูลและการบริหารเชิงระบบข้อมูลกับการเมือง.....	50
การบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	50
โครงสร้างข้อมูลและข่าวสาร.....	83
การบริหารเชิงระบบข้อมูลกับการเมือง.....	86
การเสริมสร้างบทบาทและอิทธิพลเพื่อการบริหารระบบ.....	88
พฤติกรรมระบบราชการกับการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	91
การบริหารเชิงระบบข้อมูลกับการพัฒนาองค์กร.....	109
4 อิทธิพลของสภาพแวดล้อมกับการสร้างการบริหารเชิงระบบข้อมูลในกระทรวงพาณิชย์.....	130
พฤติกรรมระบบราชการไทย.....	130
ประวัติการบริหารเชิงระบบข้อมูลกระทรวงพาณิชย์.....	143
สภาพปัจุหการบริหารเชิงระบบข้อมูลกระทรวงพาณิชย์.....	149
ลักษณะงานค้านการบริหารและปฏิบัติการกับความจำเป็นในการมีการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	151
ลักษณะงานเทคนิคและวิชาการกับการสร้างระบบการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	160
5 ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดตั้งและการพัฒนาของการบริหารเชิงระบบข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ อันเนื่องมาจากปัจจัย ทรัพศนะ หรือ พฤติกรรม... ความท้าทาย.....	180 180

	หน้า
ผลการวิจัย.....	182
รายละเอียดเกี่ยวกับประชารที่ใช้ในการศึกษาในส่วนที่อาจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะกับทรรศนะ หรือพฤติกรรม ทรรศนะเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบข้อมูลและหรือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลาง.....	182
มูลลักษณะ.....	188
1. การเห็นคุณค่าของการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	188
2. ทรรศนะที่สนับสนุนส่งเสริมต่อการมีศูนย์ข้อมูลกลาง.....	197
3. ทรรศนะของข้าราชการในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	200
4. ทรรศนะของข้าราชการเกี่ยวกับการมีศูนย์ข้อมูลกลางในแต่ละเมือง.....	201
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารเชิงระบบข้อมูล กับทรรศนะของข้าราชการเกี่ยวกับระบบการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	204
6. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับตำแหน่งกับทรรศนะของข้าราชการเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	207
7. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานในหน้าที่ความรับผิดชอบกับทรรศนะเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบข้อมูล ..	210
6 บทสรุป.....	218
บรรณานุกรม.....	234
ภาคผนวก.....	248
ประวัติผู้วิจัย.....	295

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่ก้าวหน้าจะนำมายื่นเป็นตัวอย่างในการศึกษาจำแนกตามระดับ คิดจากฐานของแต่ละระดับ.....	37
2 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่ก้าวหน้าจะนำมายื่นเป็นตัวอย่างในการศึกษาจำแนกตามระดับ โดยคิดจากฐานประชากรที่จะใช้หั้งหมุด	38
3 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามระดับ การศึกษา.....	186
4 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง	186
5 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามลักษณะงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ.....	187
6 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามระดับ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	187
7 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่มีทรรศนะที่เห็นถูกต้องของการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	188
8 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่มีทรรศนะที่สนับสนุนส่งเสริมต่อการมีศูนย์ข้อมูลกลาง.....	197
9 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่มีทรรศนะในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	200
10 ตารางแสดงร้อยละของข้าราชการที่มีทรรศนะเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางในแต่ละเมือง.....	201

ตารางที่	หน้า
11 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารเชิงระบบข้อมูลกับทรัพยากรบุคคลที่มีต่อการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	204
12 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับคำตำแหน่งกับทรัพยากรบุคคลที่มีต่อการบริหารเชิงระบบข้อมูล.....	207
13 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ กับทรัพยากรบุคคลที่มีต่อการบริหารเชิงระบบข้อมูล	210